

Tulevaisuuden kasvatus

Ellen Keyn kirjasta
„Barnets århundrade“

Suomentanut H. ARINA

Toinen painos

Kustantaja
Vihtori Kosonen, Helsinki

HELSINKI 1908
VIHTORI KOSOSEN KIRJAPAINO

Goethe näyttää jo *Wertherissään* ymmärtävänsä panna yksilölliselle ja psykologiselle kasvatukselle yhtä suuren arvon minkä „lapsen vuosisata” sille panee. Hän nimittäin näyttää siinä mitenkä tuleva tahdonvoima piilee lapsen itsepäisyydessä ja mitenkä samoin jokaisessa lapsen virheessä on myöskin kätkeyty siemen hyvään. „Mutta”, jatkaa hän, „nämä olennot, joista ihmisten opettaja sanoi: Ellette tule niinkuin lapsi . . ., nämä olennot, jotka ovat vertaisiamme, ja joiden tulisi olla esikuviamme, heitä kohtelemme niinkuin alamaissiamme! Heillä ei saa olla mitään omaa tahtoa. Eikös meillä aikuisilla ole? Missä me olemme heistä edellä? Siinäkö että olemme vanhempia ja viisaampia? Hyvä Jumala, taivaan korkeudestasi näet vanhoja lapsia ja nuoria lapsia, et muuta, ja kumpaisistako sinulla on enemmän iloa, sen on poikasi kauan sitten sanonut. Mutta — ihmiset uskovat „häneen, eivätkä kumminkaan tottele häntä.” Tämä on jo vanha juttu — ja itsensä mukaisiksi muovaavat he lapsensa . . .” Samaa voi sanoa nykyajankin kasvattajista, joilla alituisesti on suussa sanat kehitysoppi, yksilöllisyys ja luonnolliset taipumukset, mutta jotka eivät seuraa niitä suuria käskyjä, joihin uskovat. He kasvattavat yhä niinkuin uskoi-

sivat vieläkin ihmisen luonnolliseen pahuuteen, perisyntiin, jota voi vain hillitä, kesyttää, polkea, mutta ei muuttaa, jotavastoin se uusi usko on juuri se mainittu Goethen ajatus: että melkein jokainen lapsen viha on ainoastaan kova kuori, johon jonkun hyveen siemen on kätkeyty. Uudenkin ajan ihmiset seuraavat vielä kasvatuksessa sitä vanhaa lääkeopillista neuvoa: „Paha on pahalla parannettava”, jotavastoin uudempi keino, se että lääkkeiden sijasta on käytettävä terveydenhoitoa, on saanut suuremman arvon.

Antaa luonnon toimia yksin tyynesti ja hitaasti katsoa vain että ympäristö häiritsemättä auttaa luonnon omaa työtä, se on kasvatusta.

Minä en ole vielä koskaan nähnyt kasvatettua ihmistä. Olen nähnyt muutamia hennoteltuja, joitakuita ansarissa joudutettuja, paljo kuritettuja — en yhtään kasvatettua! Eivät kovakouraiset enemmän kuin hemmotellevatkaan vanhemmat aavista mikä totuus on Carlylen sanoissa: että jalon ylevyyden tunto-merkit ovat vapaat, voimakkaat tunteet, joita hallitsee raudanluja tahto! Joko koetetaan poisjuurruttaa intohimot, tahi jätetään lapselle opettamatta niiden kurissa pitäminen.

Lapsen oman olennon kuristaminen ja sen täyttäminen vieraiden olennolla, se on yhä kasvatuksen virhe niidenkin, jotka julistavat; että kasvatuksen pitää muodostella lapsen omaa yksilöllistä luonnetta!

Ei vielä myönnetä, että lapsen itsekkäisyys on oikeutettua enemmän kuin sitäkään että on mahdollista muuttaa paha hyväksi.

Sitte vasta kun kasvatus lähtee siitä tosiasiaista, että virhettä ei voi sovittaa eli tasoittaa, vaan että sillä on aina seurauksensa, sekä on varma siitä että virheet voidaan muuttaa muuksi kehityksen kulkiessa, sovittamalla ne ympäröiviin olosuhteisiin, sitte vasta kasvatus tulee tieteen, taiteeksi! Silloin jää pois kaikki syrjävaikuttimiin perustuva ihmeusko. On toimittava voiman häviämättömyyden lakiin perustuen myöskin psykologisella alalla, eikä koskaan saa uskoa, että jonkin sielunvoiman voi kokonaan poisjuurruttaa, sen voi ainoastaan joko painaa eli muuttaa arvokkaammaksi.

Niissä rouva Staëlin sanoissa on syvä ajatus, että se vaan, joka osaa leikkiä lasten kanssa, se vain kykenee niille jotakin opettamaan. Kasvatuksen ensimmäinen ehto on itse tulla semmoiseksi kuin lapsi. Mutta ei teeskentelemällä, ei vätystävän alentuvaisesti, sillä sen lapsi heti näkee ja halveksii sitä suuresti. Vaan tosissaan antautua lapselle yhtä kokonaisesti ja yksinkertaisesti kuin lapsi antautuu elämään, leikkiin, tosiaan kohdella lasta vertaisenaan s. t. s. osottaa sille samaa huomaavaisuutta, hienotunteisuutta ja luottavaisuutta kuin jollekin aikaihmiselle. Ei pakottamalla lasta olemaan sitä mitä itse tahtois sen olevan, vaan taivuttaa sitä omalla esimerkillään. Se merkitsee että ei saa kohdella lasta ei viekkauksella eikä väkivallalla vaan sen omalla totisuudella ja sen omalla rehellisyydellä.

Rousseau sanoo jossain: „kaikki kasvatus menee haaksirikkoon siksi että luonto ei ole tehnyt vanhem-

pia kasvattajiksi, eikä lapsia kasvatettaviksi . . .” Entäpä jos viimein ruvettaisiinkin noudattamaan tätä luonnon viittausta ja näkemään että kasvattamisen suuri salaisuus onkin juuri se — että ei kasvateta?!

Lapsen ei anneta olla rauhassa, se se on nykyisen kasvatuksen suurin rikos. Tulevaisen kasvatuksen päämääränä tulee olemaan sen sekä sisällisesti että ulkonaisesti kauniin maailman muodostaminen, jossa lapsi kasvaa, semmoisen maailman, jossa lapsi saa vapaasti liikkua sitä myöten kunnes töytää rajaitaa vastaan jonka takana alkaa toisten maa. Sitte vasta aikaihmiset tosiaan oppivat näkemään lapsen sielun syvyyksiin, joka tähän asti on ollut suljettu valtakunta. Sillä luonnollinen itsensä säilytysvietti pakottaa lapsen sulkemaan sisäisin olentonsa sellaiselta kasvattajalta, joka tekee epähienoja kysymyksiä, kuten esim. mitä lapsi nyt ajattelee, johon se tavallisesti vastaa suuremmalla tai pienemmällä valheella, sellaiselta, joka oikasee ja näykkii sen ajatuksia ja makua, joka epähienosti paljastaa tai tekee naurunalaiseksi tai kehuu lapsen hienompia ajatuksia; joka moittii sen virheitä ja ylistää sen ominaisuuksia vierasten kuullen; niin, joka yleensä käyttää lapsen luottamusta moittiakseen sitä toisessa tilaisuudessa!

Se lause, „että ei kukaan ihminen opi ymmärtämään toista, enintään sietämään sitä”, pitää paikkansa myöskin lasten ja vanhempain suhteesta puhuessa, sillä siitäkkin rakkauden sisäisin ominaisuus, ymmärtäminen, melkein aina puuttuu.

Vanhemmat eivät ymmärrä esim. että ei koko elämän aikana rauhan tarve ole niin suuri kuin lapsuusvuosina: sisällinen rauhallisuus kaiken ulkonaisen rauhattomuuden ohessa. Lapsella on koko loppumaton maailma opeteltavanaan, valloitettavanaan, uneksittavanaan — mutta mitenkäs käy? Esteitä, työnättelyä, oikasuja, koko päivä läpeensä. Lapsi ei saa tehdä sitä, eli se saa tehdä jotakin muuta, haluta jotakin muuta, tahtoa jotakin muuta kuin mitä se tekee, haluaa tai tahtoo: aina sitä viedään toisanne päin kun minne se itse haluaa. Ja kaikki tämä usein paljaasta hellyydestä, valppaudesta oikaisemisen, täydentämisen, auttamisen, kassaroimisen ja kiillottamisen innosta, halusta saada pieni ihmislapsi täydelliseksi esineeksi mallisarjaan: mallilapseksi!

Muuan pieni kolmevuotias, jota kuulin sanottavan „häjäksi”, siksi että piskuinen tahtoi mennä metsään kun lapsentyttö tahtoi laahata sitä kaupunkiin, ja toinen pieni kuusivuotias, joka sai selkäänsä siksi että hän oli ollut „ilkeä” toverille s. t. s. kutsunut sitä porsaaksi — aina likaiselle toverille tuiki kasvattava nimitys! — ovat molemmat kuvaavia esimerkkiä siitä miten lapsen terveet vaistot pilataan. Ei tule toista parempaa, itsestään lapsen päästä putkahtanutta sanaa, kun sen pienen pojan, joka kuultuaan kuvauksen „kilttien” lasten taivaasta — kysyi äidiltään, että luuliko tämä hänen, jos hän on koko viikon kiltti taivaassa, voivan päästä lauantai iltaisin helvettiin leikkimään pahojen poikien kanssa?

Lapsi nimittäin tuntee sisimmässään, että sillä

on oikeus olla „paha”: oikeus, jonka aikuiset perinpohjin omistavat itselleen. Ei ainoastaan oikeus olla paha, vaan rauhassa pahuutensa kanssa, alttiina sen tuottamalle ikävälle eli sen tuottamalle ilolle!

Siten että jokaisesta virheestä kaivaa esille vastaavan hyveen, siten voittaa pahan hyvällä. Tykkään toista on voittaa voimakas luonne heikoilla keinoilla, jotka eivät kestä sitte kun elämä asettaa nämä keinotekoiset hyveet koetukselle.

Pahan voittaminen hyvällä, se on yksi niitä totuuksia, joka kuulostaa yksinkertaiselta, mutta jonka käytäntöön paneminen ja sopivien keinojen löytäminen ottaa paljon aikaa. Tässä asiassa on paljon helpompi sanoa mitä ei ole tehtävä kuin mitä on tehtävä, esim. muuttaessa itsepäisyyttä luonteenlujuuudeksi, viekkautta viisaudeksi, miellyttämishalua rakastettavaisuudeksi, touhuamista yrittelyväisyydeksi. Ja se voi tapahtua vasta sitten kun ymmärrämme että „paha — ellei se ole atavismia aikaisemmilta sivistyskausilta oli paha vika — on yhtä luonnollinen ja välttämätön kuin hyvä ja että se muuttuu pahaksi, jos se pääsee itsevaltiaaksi.

Kasvattaja tahtoo saada lapsen heti täydelliseksi; hän pakottaa sille itsensähillitsemistä, velvollisuudentuntoa, rehellisyyttä, ominaisuuksia joita ilman täysikasvuiset sangen pian totuttautuvat olemaan. Lapsen vioista puhuessa kuurnitaan sekä kotona että koulussa hyttysiä samalla kun annetaan lasten jokapäivä, niellä aikaihmissen kamelia.

Luonnollisen kasvatuksen taito on siinä, että

yhdeksänä kertana kymmenestä jätetään huomaamatta lapsen virheet, varotaan alituisesti auttamasta, joka apu useimmiten onkin häiriöksi, mutta kohdistettava sen sijaan kaikki valppaus sen ympäristön muodostamiseen, jossa lapsi liikkuu, ja oman itsensä kasvattamiseen. Mutta sellaisia kasvattajia, jotka aina ja tarkoituksella kasvattavat ympäristöään ja itseään, niitä tapaa harvoin. Useimmat ihmiset tuhlaavat sekä pääoman että koron saamastaan kasvatuksesta samasta, joka ehkä kerran teki heidät mallilapsiksi ja sitten otti heiltä halun enempään itsekasvatukseen.

Mutta ainoastaan alituisesti itse kasvamalla, pitämällä itseään aikakautensa parhaalle alttiina, voi vähitellen kehittyä jotakuinkin hyväksi seuraksi lapselleen!

Kuinka harvoin kasvattaja muistaa, että lapsi jo neljän viiden vuoden vanhana arvostelee ja näkee läpi täysikasvuisten teot, tekee ihmeellisen tarkkanäköisiä johtopäätöksiä; väräjävän herkästi tuntee joka vaikutuksen. Kevyin epäluulo, pienin epähienous, vähäisin vääryys, pilkan vilahdus, voivat jättää lapsen hienoon sieluun koko elämänijän kestäviä palohaavoja, ja toisaalta taas odottamaton ystävällisyys, jalo kohtelu, oikeutettu mielipaha painuvat yhtä syvälle sen mieleen, jota sanotaan pehmeäksi kuin vaha, mutta jota käsitellään kuin olisi se härännahkaa!

Suhteellisesti parempi oli vanha kasvatus, johon kuului — kuten Andrée sanoi omastaan — „ainoastaan eheys, puhtaus ja rehellisyys.” Sillä se ei ainkaan vääristellyt luonnetta, joshan ei sivistänytkään. Mutta vain sadas osa vanhempain nykyisestä huolesta

olisi käytettävä lapsen oikaisemiseksi, loput 99 osaa näkymättömäksi ohjaamiseksi, kasvattajan tulisi jäädä näkymättömäksi kohtaloksi, jonka kautta lapset saavat kokemuksensa, mutta joista ne itse saakoot tehdä johtopäätöksensä. Nyt kasvattaja ajaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan, periaatteitaan lapseen, alituisesti parantelemalla sen tekoja. Kaikista viimeiseksi hän vasta keksii, että hänellä tosiaankin on edessään aivan uusi sielu, uusi minä, jonka ensimmäinen oikeus on saada itse ajatella kaikesta, mitä se kohtaa. Uudella sielulla hän tarkoittaa ainoastaan uutta vuosikertaa vanhasta ihmisestä ja tuo heti esiin vanhat lääkepulot! „Uudelle” sielulle opetetaan että ei saa varastaa, ei valehdella, varomaan vaatteitaan, tottelemaan käskyjä, ei sanomaan vastaan vanhemmille ihmisille, lukemaan kirjoja, sillä välin tappelamaan tullakseen reiluksi ... Mutta kuka opettaa uudelle sielulle itse valitsemaan kulettavat tiensä? Kuka aavistaa, että halu omille teille voi olla niin kova, että heikompi tai kovempi yhdenmukaisuuden koulu tekee koko lapsuuden salaiseksi tuskaksi?!

Lapsi tuo mukanaan perinnön edellisistä sukupolvista ja tämä perintö muodostetaan ympäristön mukaan. Mutta lapsella on yksilöllisiä, suvusta eroavia ominaisuuksia. Ja etteivät nämä surkastuisi oikoessa, on niitä kehitettävä ja ainoastaan välillisesti niihin vaikutettava siten, että kasvattaja ohjaa kehityksen seuraukset yhdenmukaisiksi.

Nykyinen sekä ankara että lempeä kasvatus koittavat kääntää pois seuraukset lapsesta sen sijaan että

antaisi niiden kohdata sitä kaikessa ankaruudessaan, sen verran varoen ettei parantumattomia vahingoita satu.

Minkätähden kaikki oikeastaan itse asiassa pysyy entisellään, vuosisadat toisensa perästä? Miksi korkeasti sivistyneet „kristityt” kansat yhä ryöstävät toisiansa ja kutsuvat sitä vaihtokaupaksi, tappavat joukottain toisiansa ja kutsuvat sitä kansallistunteeksi, sortavat toisiansa ja kutsuvat sitä valtioviisaudeksi?

Siksi että joka sukupolvessa ne vietit, jotka muka on juuritettu pois lapsesta kurilla, ne nousevat taas kun olemassaolon taistelu alkaa yksilölle yhteiskunnassa, yhteiskunnalle valtiossa. Sillä vietit eivät ole nykyisen kasvatuksen kautta jalostuneet, ainoastaan ajaksi painettu. Oikeastaan ei siksi olekaan yhtä ainoata luonnon tilassa elävän ihmisen viettiä, jonka ihmiskunta todella olisi voittanut. Mahdollisesti on ihmissyönti? Mutta esim. eurooppalaisista laivaväestöistä ja siperialaisista vangeista kerrotut kertomukset osoittavat, että sekin vietti voi puhjeta esille sille edullisissa olosuhteissa, vaikka enimmäkseen onkin juurtunut syvä inho ihmissyöntiä vastaan. Veren inho on — mainituita poikkeuksia lukuunottamatta — useimmille tuiki vastenmielinen, ja toisille naisille on puhtaus — ruumiin ja sielun yhteys rakkaudessa — ehdoton luonnon vaatimus. Joillekuille taas olisi varastaminen tai murhaaminen aivan mahdotonta!

Siinäpä se taitaakin jo olla kaikki minkä ihmiskunta sitte historian alun on edistynyt niin erikoista, mikä on muuttunut lihaksi ja vereksi. Ja lihaksi ja

vereksi sen on muututtava, jos mieli kestää kiusauksia sen kaikissa muodoissa.

Se sananparsi on tosi, jossa mainitaan „irtipäästetyistä himoista”. Sillä himot ovat tosiaankin nykyisen kasvatuksen seurauksena ainoastaan kahlehdittuja petoeläimiä!

Puhutaan koreita sanoja yksilöllisestä kehityksestä, mutta kohdellaan lapsia niinkuin ne eivät olisi-kaan olemassa omaa tarkoitustaan varten, vaan syntyneet ainoastaan vanhempiensa iloksi, ylpeydeksi ja huviksi. Ja koska tämä parhaiten toteutuu siten että lapset tulevat samallaisiksi kuin kaikki muutkin, harastetaan varhaisesta alkaen tekemään niistä rehellisiä ja kunnollisia yhteiskunnan jäseniä.

Mutta ainoa oikea keino lapsen kasvattamiseksi yhteiskunnan jäseneksi on se, että kohtelee sitä sellaisena sekä samalla rohkaisee lapsen pyrkimystä tulemaan yksilölliseksi ihmiseksi.

Uudemman ajan kasvattajan tulee asteettaisesti asetettujen kokemusten kautta opettaa lasta näkemään paikkansa olemuksen suuressa kokonaisuudessa ja edesvastuunsa kaikkea ympäröivää kohtaan, mutta toiselta puolen hän ei polje lapsen yksilöllisyyden ilmauksia, elleivät ne suorastaan ole vahingoksi lapselle eli muille. Etsittäköön keskitie Spencerin määritelmälle: elämä on sovitettava ympäröivään luontoon ja Nietchen määritelmälle: elämällä tahto keskusvoimana.

Useimmat uudenaikaisesti ajattelevat puhuvat kyllä, kuten edellä mainitsin, persoonallisuudesta, mutta

joutuvat epätoivoon elleivät heidän lapsensa vaan ole kuten kaikki muut; elleivät he heti valmiina voi perillisessään näyttää kaikkia yhteiskunnan vaatimia hyveitä! Siksi he totuttavat lapsia hillitsemään luontoaan — päästääkseen sen täysikasvuksena valloilleen! Ei nykyään vielä aavistetakaan miten uusia ihmisiä on muodostettava. Yhä vaan valmistetaan vanhojen mallien mukaan: kelpomiehiä, suloisia tyttöjä, rehellisiä virkamiehiä j. n. e. Mutta uusien mallien mukaisia, semmoisia joilla on korkeammat ihanteet, uusien urien aukasijoita — niitä harvoin nousee näistä hyvin kasvatetuista.

Luonto kyllä kertaa alituisen perusmuotoja, mutta se tekee myöskin pienempiä poikkeuksia. Sitenhän uudet lajit — ihminenkin — ovat syntyneet. Mutta ihminen ei ymmärrä tämän lain merkitystä omassa korkeammassa kehityksessään. Hän koettaa joka sukupolvessa uusia kaikki hyvinä pidetyt tunteet, ajatukset ja arvostelut.

Siten ei synny mitään uusia olennoita, ainoastaan enemmän tai vähemmän viisaita, tyhmiä, hyväluontoisia, pahaluontoisia yksilöitä, suvusta ihminen! Jällellä olevat apinan vaistot lisäävät ihmisessä perinnöllisyyden lain seurauksia, ja vanhoillisuus on siksi ihmiskunnassa suurempi kuin pyrkimys uusien lajien luomiseen. Mutta jälkimäinen on arvokkaampi. Sen sijaan että kasvattaja kehoittaisi lasta olemaan „niinkuin kaikki muut”, pitäisi hänen olla iloinen, nähdesään lapsessa eroavia taipumuksia. Ottamalla toisten mielipiteet ohjenuorakseen alistuu myöskin niiden tah-

dolle ja tulee siten jäseneksi siihen „laumaan”, jota „yli-ihminen” johtaa tahtonsa voimalla, mutta se tahto ei kykenisi hallitsemaan joukkoa, jos jokainen sen jäsen olisi omalla tavallaan muodostanut persoonallisuus.

Kaikelle, niinhyvin ihmisen kuin yhteiskunnan, kehittymiselle on siis tarpeellista, että kasvatus herättää, yllyttää ja suosii itsenäisyyden tunnetta, rohkeutta poiketa sellaisissa kohdissa, jotka eivät loukkaa toisen oikeutta eli jotka eivät ole syntyneet huomion herättämisen halusta. Lapsen on annettava hyvällä omalla tunnolla eroittautua yleisestä mielipiteestä, tapana olevasta, tavallisesta, tunteesta — se on perusehto yksilöllisen omantunnon herättämiseksi, jonka vastakohta on nykyinen joukko-omatunto, joka useimmilla on!

On yleinen tavaksi tullut ilmiö, että juuri erikoisilla poikkeuslahjoilla varustetut ovat olleet hyleksittyjä sekä kodissa että koulussa! Ei kukaan aavista mitä tuossa kummallisessa tahi vallattomassa tahi itseensä sulkeutuneessa tahi jyrkkäluontoisessa lapsessa liikkuu. Tässä kohdassa ne vanhemmat ja opettajat varsinkin näyttävät surkean kunnottomuutensa tärkeimmässä kasvatuksen pykälässä: „katsomaan silmillään” eikä pedagogisilla pääntuilla!

Minä en tietysti odotakaan lapsen voimainharjoituksen merkitystä, en yhteiskunnan pylvältä enkä kristinopin tunnustajoilta, joiden mielestä ihmisluonto on pakotettava katumukseen ja nöyryyteen ja syntinen ruumis — likainen eläin — kesytettävä vitsalla, jonka teorian tueksi he tuovat raamatun!

Minä puhun ainoastaan niille, jotka ajattelevat uusia ajatuksia ja joiden siis pitää herätä kasvattamasta vanhan mallin mukaan. Nämä taas väittävät että uudet kasvatuksen aatteet ovat käymättömiä. Mutta asia on yksinkertaisesti se, että uudet ajatukset eivät ole vielä tehneet heitä uusiksi ihmisiksi. Vanhalla ihmisellä heissä ei ole lepoa eikä rauhaa, ei aikaa eikä kärsivällisyyttä muodostelemaan omaansa ja lapsen sielua uusien ajatusten mukaan.

Ne, jotka „ovat koettaneet Spenceriä ja epäonnistuneet” — siksi että Spencerin metodi edellyttää intelligenssiä ja kärsivällisyyttä! — väittävät että lapsenhan on opittava tottelemaan, että vanha sääntö: „mikä käyrää on, pitää ajoissa oiskaistaman” on tosi, j. n. e.

Käyrä! — se on juuri kuvaava sana. „Käyrä” sen vanhan itsenäisyyttä tappavan, nöyryyden ja tottelevaisuuden ihanteen mukaan; mutta uuden ihanteen mukaan on ihmisen seisottava suorana ja pysyissä, eikä sitä siis ole taivutettava, vaan tuettava ettei se heikkoudesta taivu vääräksi!

Usein elää uuden aikaisessakin kasvattajassa raaka hallitsemishalu, joka lapsen vastustaessa leimahtaa koholle: „vai et sinä tahdo” sanovat isä ja äiti, „minä näytän sinulle missä sinun tahtosi on! kyllä sinusta uppiniskaisuus otetaan pois!” Mutta ei lapsesta mitään „oteta”. Paljo siihen sen sijaan voi vitsalla ajaa semmoista, joka olisi voinut olla poissa.

Ainoastaan kolmena ensimmäisenä vuotena voi puhua pakottamisesta valmistuksena korkeammalle kas-

vatukselle. Lapsi on siihen aikaan siihen määrin aistillinen, että pieni ruumiillinen tuska eli nautinto on usein ainoa puhe, jota se täydellisesti ymmärtää, ja siis se joillekuille lapsille välttämätön muoto, jolla hänelle voi opettaa vissiiä tapoja. Toisille lapsille ovat kovemmat keinot jo aikaisimpinakin vuosina tarpeettomia ja niinpian kun lapsi voi muistaa lyönnin, on se jo liian vanha sitä saamaan.

Lapsen on tietysti opittava tottelemaan ja ehdottomasti tottelemaan. Jos totteleminen on aikaseen tullut tavaksi, niin on myöhemmin katse, äänenpaino, yksi sana kylliksi sitä pysyttämään. Mutta kasvattajan mielipaha on vaikuttava keino ainoastaan silloin kun se lankeaa kuten varjo lapsen muuten aurinkoiseen ilmakehään. Jos totteleminen on jätetty opettamatta silloin kun lapsi oli pieni ja sen pahat teot „hauskoja”, silloin ei varmaan suurempana, kun valttomuus muuttuu ikäväksi, Spencerin keino enää autakaan.

Pienelle lapselle ei pidä saarnata vaan toimia nopeasti ja johdonmukaisesti. Kasvattajan pyrkimyksen täytyy jo silloin — Rousseauin ja Spencerin neuvon mukaan — pyrkiä järjestämään kokemuksia johdonmukaiseksi sarjaksi, jolla määrätyt tavat painetaan lapseen.

Pienten lasten alituinen huuto on esim. hillittävä. Kun on päästy selville että huudon syynä ei ole sairaus eikä muut tosisyyt — joita vastaan lapsella ei ole muuta puolustuskeinoa kuin huuto — niin annetaan lapselle vitsaa! Mutta ei se taivuta lapsen tah-

toa eikä muodosta lapsen sielussa mitään muuta kuvaa kuin sen, että isot lyövät pieniä, kun pienet huutavat, ja tämä ei ole mikään siveellinen käsite! Jos sitävastoin huutava lapsi heti viedään erilleen selityksellä, että joka häiritsee toisia, ei saa olla niiden kanssa — ja jos tämä tapahtuu aina poikkeuksetta, jyrkästi — silloin lapsessa kasvaa kokemus, että silloin kun on paha saa olla yksin. Molemmissa tapauksissa lopettaa lapsen itkun ikävyys. Mutta edellinen ikävä on sen tahdon pakottamista, jälkimäinen vähitellen auttaa sen itseään hillitsemällä voittamaan tahdon ja hyvällä keinolla. Edellinen keino kasvattaa halpaa tunnetta, pelkoa. Jälkimäinen rikastuttaa tahtoa sellaisella tavalla, joka yhdistää sen elämän tärkeimpien kokemusten kanssa. Edellinen tapa pitää lasta eläimellisellä kannalla; jälkimäinen opettaa inhimillisen elämän peruslakia: sitä että jos meidän hyvinvointimme tuottaa toisille pahoinvointia, silloin toiset estävät meitä sitä täyttämästä.

Pienten lasten täytyy esim. ruokapöydässä ja muutoinkin tottua tapoihin. Ja jos lapsi joka kerta kun paha tapa uusiintuu, viedään pois — sillä josta on toisille haittaa, se saa olla yksin — silloin se saa opetuksen oikealla tavalla. Pienten lasten pitää esim. oppia jättämään toisten tavarat rauhaan. Jos ne vaan joka kerta kun ne ottavat toisen omaa, kadottavat tavalla tai toisella vapautensa, oppivat ne pian, että vapauden ehto on antaa toisten olla rauhassa.

Ylipäänsä ovat — kuten eräs nuori äiti on sanonut — japanilaisten tyhjät huoneet ihanteellisia lasten

kasvatuksessa vastakohtana meidän ylen täyteen ahde-
tuille huoneillemme. Juuri siihen aikaan kun lapsen
kehitys tapahtuu liikkumisen, maistamisen, puremisen,
nuuskimisen j. n. e. avulla, kuulevat ne joka hetki:
anna olla! Elä! Sekä lapsen mielelle että sen voimain
kehitykselle on sentähden suuri, valoisa lastenkamari,
jossa on yksinkertaisia kapineita ja täydellinen liikun-
tavapaus, kaikista tärkein. Mutta kun lapsi vanhem-
pain alueella laittaa epäjärjestystä, ja se heti paikalla
rangaistukseksi viedään pois, niin se oppii kunnioitta-
maan sitä suurempaa maailmaa, jossa toisten tahto
hallitsee, sitä maailmaa, jossa lapsen kyllä on hankit-
tava itselleen olinpaikka, mutta myöskin opittava tietä-
mään että hänen alueellaan on rajat.

Jos on kysymyksessä jokin vaara, josta lasta tah-
dotaan peloittaa, on annettava asian itsensä vaikuttaa
peloittavasti. Sillä jos äiti esim. lyö lasta sentähden
että se koskee kynttilään, niin se koskee sitä kun äiti
on poissa, mutta annappas sen polttaa itsensä kyntti-
lässä — kyllä se sen siitälähtien antaa olla rauhassa.
Myöhemmässä ijässä, kun poika esim. pitelee varo-
mattomasti veistä, pyssyä eli muuta semmoista, on
kapine rangaistukseksi otettava häneltä pois. Useim-
mat pojat ottavat ennemmin selkäsaunan kun antavat
pois rakkaan kapineen, mutta ainoastaan sen menet-
täminen antaa kasvattavan kokemuksen elämän taipu-
mattomasta kulusta, kokemukset, jota ei voida kyllin
kovasti juuruttaa. Semmoisilta vanhemmilta, jotka
ovat „alkaneet Spencerillä” ja sitte tarttuneet vitsaan,
saa kuulla, että esim. kun lapsi on niin pieni, että se

ei voi korjata repimäänsä mekkoa, niin sitä pitää rangaista muulla tavalla j. n. e. Mutta siinä iässä sitä ei saa ensinkään rangaista semmoisesta, vaan sillä pitää olla niin yksinkertaiset ja lujat vaatteet, että se voi niissä leikkiä vapaasti. Myöhemmin sitte kun se tosiaankin voi varoa itseänsä, on tietysti luonnollisin rangaistus, että sen on jäätävä kotiin, jos se on lianut tai repinyt vaatteensa huolimattomuudesta, että sen itse on hankittava ne korjatuiksi; että sen on omasta kassastaan ostettava sijaan mitä se huolimattomasti on hävittänyt. Jos ei lapsi pidä huolta ajasta, silloin kun on kysymyksessä pääsy johonkin, saa se jäädä kotiin, ja ellei se tule aikanaan syömään, syököön yksin. Sanalla sanoen, yhteiselämän tärkeät tavat voi yksinkertaisilla keinoilla muuttaa toiseksi luonnoksi, vaikka ei voikaan joka paikassa seurata Spencerin metoodia, koska luonnolliset seuraukset joskus voivat olla vaarallisia lapsen terveydelle tai toisinaan vaikuttavat, liian hitaasti. Mutta jos mieli näiden seurauksien vaikuttaa, on aina toimittava johdonmukaisesti, nopeasti, häilymättömästi ja rivakasti. Minkätähden lapsi niin pian oppii, että tuli polttaa. Siksi että tuli aina polttaa. Mutta äiti, joka milloin lyö, milloin uhkaa, milloin lahjoo, milloin itkee, milloin kieltää, myöntääkseen heti perästä saman asian; joka ei pidä mitä uhkaa, ei pakota tottelemaan, myötäänsä vaan jankuttaa — joka sanalla sanoen tekee kuten se konsistori, joka teki „miljoin niin, milloin näin, välistä toisin”, — hänellä ei ole tulen voimakasta kasvatustametoodia!

Syy miksi muinainen ankara kasvatus onnistui rouhimistyössään, miksi se antoi tyylikkään veistelyn luonteelle, oli sen yhtenäisyys. Se oli seurauksilleen ankaran johdonmukainen, ei kuten nyt ryhditöntä huomista kaikkennäköisten pedagogisten metoodien ja psykologisten tunnelmien välillä, joissa lasta heitellään kasvattajain käsissä kuin palloa, toisinaan näytteille asetettuna, toisinaan naurunalaiseksi saatettuna, toisinaan syrjäytettynä, toisinaan esiinvedettynä, toisinaan kuoliaaksi hyväiltynä, toisinaan komennettuna, toisinaan houkuteltuna! Aikaihmiset tulisivat hulluksi, jos leikkivät titaanit piteleisivät sitä päivänkään niinkuin se vuosikausia lastaan! Lasta ei saa komentaa, vaan sitä pitää puhutella yhtä kohteliaasti kuin aikuista, jos mieli sille opettaa kohteliaisuutta. Lasta ei koskaan pidä näyttellä, ei koskaan käskää hyväilemään, ei koskaan sitä hukuttaa hyväilyihin, jotka tavallisesti kiusaavat lasta, vieläpä usein ovat aiheena sukupuoliselle hermoärtyisyydelle. Vastata lapsen hellyyden osoitukseen silloin kun ne ovat rehellisiä, mutta säästää omansa suurimmiksi hetkiksi — kas siinä yksi hienoimmista laiminlyödyistä kasvatuskeinoista! Yhtä vähän on lasta pakotettava ilmaisemaan katumusta, pyytämään anteeksi ja muuta semmoista, joka kaikki varmasti kasvattaa teeskentelyä. Pieni poika oli kerran haukkunut vanhempaa veljeään ja pantiin tuolille istumaan muka „katumaan” tekoaan. Kun äiti hetken perästä kysyi, katuiko hän, vastasi hän pontevasti: kyllä! Mutta koska äiti samalla äkkäsi pojan silmissä omituisen vilahduksen, kysyi hän varmuuden vuoksi, mitä hän katui?

„Sitä, että en sanonut häntä myöskin konnaaksi!” huudahti pienokainen vakuutuksella.

Äiti oli siksi viisas, että jätti katumisen sikseen sekä sillä kerralla että vastakin.

Niin arvokas kuin vapaaehtoinen katumus tai sydämestä tuleva anteeksi pyyntö on, yhtä arvoton on molemmissa tapauksissa pakotettu mielenliikutus. „Eikö sinusta ole pahaa?” on hyvin tavallinen kysymys lapsille. „Eikö sinusta ole ikävä, että veljesi kuoli tahi äitisi sairas, isäsi pois matkustanut?” — eli mitä milloinkin sattuu, jonka johdosta lapselta odotetaan tunteita. Mutta lapsen oma asia on tuntea eli ei, ja sen myötätunnon tai vastenmielisyyden annettakoon olla rauhassa samoin kuin aikaihmissen. Nyt aikuiset häikäilemättömästi loukkaavat sen hienotunteista makua, sen herkkää tunteellisuutta, ärsyttäen sitä. Mutta aikaihmissen epähienouden lapselle tuottamat tuskat kuuluvat vielä kirjoittamattomaan lapsen psykologiaan. Lahjojen laita on sama kuin tunteiden ja hellyyden osoitusten. Anteliaisuutta on kasvatettava ainoastaan esimerkillä ja varsinkaan ei lapselle pidä antaa niitä esineitä, jotka se sitte lahjoittaa, vaan lahjan täytyy aina olla oman työn tai uhrauksen tulos.

Hankkiaksesi lapselle tilaisuutta antamisen iloon, sekä mahdollisuutta itse hankkimaan pieniä nautinnoita ja huvia, samoin kuin mahdollisuutta korvaamaan mitä on hävittänyt toisten tai omia tavaroitaan, on sille jo aikaseen hankittava tilaisuutta omilla pienillä töillä ansaitsemaan pientä palkkaa. Ei pitäisi sitävastoin koskaan palkita lapsen satunnaisia palveluksia — joko

se itse niitä tarjoo tahi jos niitä siltä pyydetään — sillä ainoastaan palkitsematon palvelus kasvattaa jalomielisyyden iloa. Kun lapsi lahjoittaa jotakin, on se vastaanotettava tosissaan, muutoin kasvaa antajassa se väärä käsitys, että jalomielisyyden nautinnon voi saada ilmaiseksi. Lapsen on joka askelella annettava tuta elämän tosikokemuksia, mutta kaikista vähimmän panee kasvattaja arvoa sille että ei koskaan pidä poimia pois piikkiä elämän karviaismarjapensaasta. Ja siksipä kaikki „järkevätkin” metodit alituisesti epäonnistuvat ja siksipä pitää tarttua semmoiseen keinoon, joka ei ole missään yhteydessä elämän todellisuuden kanssa, siihen keinoon, jota kutsutaan kasvatusvälikkappaleeksi, vaikka sitä pitäisi kutsua piinakapineeksi, nimittäin vitsaan!

